

החלטת ועדת האתיקה
בקובלנה של חה"כ אורן חזן נגד חה"כ מסעוד גנאים, אחמד טיבי ואיימן עודה
בעניין קריעת מסמכים פרלמנטריים במליאת הכנסת
מיום א' באב התשע"ז - 24 ביולי 2017

הקובלנה

1. חה"כ אורן חזן הגיש ביום 12.6.2017 קובלנה נגד חברי הכנסת מסעוד גנאים ואיימן עודה לאחר שבישיבת הכנסת ביום 8.3.2017, במהלך דיון בקריאה הטרונית ב"חוק המואזין", קרעו את הצעת החוק במליאת הכנסת, ונגד חה"כ אחמד טיבי בטענה כי עשה כן בעודו נואם מעל דוכן הנואמים, ואף דרך על ההצעה בהפגנות לאחר קריעתה.

לדברי הקובל, מדובר בקריאה לאי ציות ולהפרת הסדר הציבורי, והוא מצוין כי "קריעת חוקים במליאת הכנסת הפכה דבר שבשגרה ויש לעצור זאת".

התגובה לקובלנה

2. חה"כ מסעוד גנאים כתב לוועדה כי קריעת הצעת חוק היא מעשה לגיטימי להבעת הסתייגות מההצעה, כי לא מדובר בפעם הראשונה שבה ח"כים קורעים הצעות חוק, ואין במעשה הזה הפרעה לסדר הציבורי. עוד לדבריו, מטרתו היתה לשלוח מסר לממשלה, לקואליציה ולציבור שמדובר בפגיעה בחופש הפולחן ובאחד מעקרונות האמונה באסלם.

חה"כ אחמד טיבי כתב לוועדה כי "קריעת מסמך פוגעני, מבחינתנו, היא אקט פוליטי לגיטימי, ולעתים הוא נחשב למעשה הנכון בעתו. למשל: מבחינת הציבור היהודי בארץ, קריעת ההחלטה של הציונות באו"ם על ידי חיים הרצוג נחשבה למעשה נכון".

חה"כ איימן עודה בחר שלא להגיב לקובלנה.

החלטת הוועדה

3. אין זו הפעם הראשונה שבה ועדת האתיקה נדרשת לסוגיה של קריעת מסמכים פרלמנטריים במליאה.

ביום 23.7.2013 קיבלה ועדת האתיקה החלטה בנושא זה (החלטה מס' 3/19), לאחר שחבר כנסת אחד קרע את ההסכמים הקואליציוניים שהונחו על שולחן הכנסת, ולאחר שקבוצת חברי כנסת, ובהם חה"כ גנאים, קרעו הצעת חוק בעת הדיון בה במליאה בקריאה הראשונה, ובאותו אירוע חה"כ טיבי לא רק קרע את ההצעה אלא גם שפך עליה מים.

4. ועדת האתיקה קבעה באותה החלטה, ביחס לקריעת המסמכים בלבד (ביחס לשפיכת המים ראתה חומרה יתירה ואף הטילה סנקציה), כך:

"הוועדה מקבלת את העמדה שלפיה ככלל, חופש הביטוי הפוליטי הרחב של חברי הכנסת יכול לכלול בחובו גם מעשים ולא רק התבטאויות, כגון השתתפות בהפגנה, הנפת שלט וכד'.

עם זאת, כשמדובר במליאת הכנסת, חלים כללי התנהגות מיוחדים שנועדו להדגיש את מעמדה המיוחד של המליאה, ושיש בהם גם סייגים לחופש הביטוי של חברי הכנסת. כך למשל קובע סעיף 41 לתקנון הכנסת כי "חבר הכנסת לא יציג במליאה חפץ כלשהו ולא יעשה שימוש בחפץ או בכיתוב לצורך הבעת עמדתו". עוד קובע התקנון כי "חבר הכנסת ידבר במליאת הכנסת בצורה הולמת, בלשון מקובלת ובאופן השומר על כבוד הכנסת".

אולם, היות וניתן לראות את קריעת המסמכים בשני המקרים המתוארים כחוסים תחת המטריה הרחבה של חופש הביטוי הפוליטי של חברי הכנסת, ולאור העובדה שלא התקבלה בעבר החלטה הנוגעת לקריעת מסמכים פרלמנטריים מעל הדוכן במליאה, **החליטה הוועדה, לאחר ששקלה את הדברים, לדחות את הקובלנות בקשר לקריעת המסמכים.**

החלטה זו התקבלה גם נוכח העובדה שלא דובר במקרים אלה בחפץ חיצוני כלשהו שהוכנס למליאת הכנסת והוצג מעל הדוכן, אלא במסמך שהונח על שולחנם של חברי הכנסת, וקריעתו נעשתה כאות מחאה נגד תוכנו של המסמך, ולא במטרה לפגוע באדם או בקבוצה...

לצד דחיית הקובלנות בעניין קריעת המסמכים מבקשת הוועדה להדגיש כי היא אינה רואה בקריעת מסמכים פרלמנטריים מעל דוכן הכנסת ביטוי פרלמנטרי ראוי או כזה שיש להפוך את השימוש בו לעניין מקובל. יש להקפיד על כך שבכנסת הויכוח יהיה מילולי בלבד, ושהמליאה לא תהפוך לבמה להבעת מחאה בדרכים אחרות, שאף אם הן לגיטימיות מחוץ למשכן הכנסת אין מקום לאפשרן בכנסת בשל החובה לשמור על כבודה ועל כללי הדיון בה. בהקשר זה הוועדה מבקשת להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת כי ייתכנו בעתיד מקרים שבהם מעשה מסוג זה ייחשב כהפרה של כללי האתיקה." [ההדגשה במקור]

5. **החלטת הרוב:**

כעת משנדרשה שוב ועדת האתיקה לנושא קריעת המסמכים במליאה, סברו **רוב חברי הוועדה** כי יהיה זה נכון לאמץ את הנאמר בהחלטה הקודמת, לפיה במליאת הכנסת חלים כללי התנהגות מיוחדים שנועדו להדגיש את מעמדה המיוחד של המליאה, גם אם יש בהם פגיעה מסוימת בחופש הפעולה והביטוי של חברי הכנסת.

רוב חברי הוועדה מקבלים את הקביעה כי יש להקפיד על כך שבמליאה הוויכוח יהיה מילולי בלבד, ושהמליאה לא תהפוך לבמה להבעת מחאה בדרכים אחרות, שאף אם הן לגיטימיות מחוץ למשכן הכנסת אין מקום לאפשרן במליאה בשל החובה לשמור על כבודה ועל כללי הדיון בה.

כאמור, בהחלטה הקודמת קבעה ועדת האתיקה כי "ייתכנו בעתיד מקרים שבהם מעשה מסוג זה ייחשב כהפרה של כללי האתיקה", ורוב חברי הוועדה סבורים כי במקרה שבפנינו, **התנהגותם של שלושת חברי הכנסת הנקבלים מהווה הפרה של כלל האתיקה לפיו "חבר הכנסת ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה"**.

לעניין הסנקציה, רואים רוב חברי הוועדה חומרה יתירה בכך שח"כ טיבי לא רק קרע את ההצעה, אלא אף השליכה על הרצפה ודרך עליה בהפגנות. **בהתחשב בכך שח"כ טיבי היה נקבל בעניין זה גם בפעם הקודמת, ואף הוטלה עליו סנקציה בקשר לכך, סברו רוב חברי הוועדה כי יש להטיל עליו, בהתאם לסעיף 13(ד)(3) לחוק החסינות, נזיפה.**

אשר לחברי הכנסת גנאים ועודה, בנסיבות העניין לא מצאו רוב חברי הוועדה לנכון להטיל עליהם סנקציה בפעם זו, אך רוב חברי הוועדה מבקשים לחזור על ההחלטה שלפיה קריעת מסמכים פרלמנטריים במליאת הכנסת אינה ביטוי פרלמנטרי ראוי, וייתכנו בעתיד מקרים שבהם מעשה מסוג זה, לפי נסיבותיו, ייחשב כהפרה של כללי האתיקה.

6. דעת המיעוט:

אכן, קריעת מסמכים במליאת הכנסת אינה צריכה להיות דבר שבשגרה, אך לעתים ובמקרים מסוימים אין לראות בה הפרה של כללי האתיקה, וזאת כאשר חבר הכנסת מעוניין להביע התנגדות נחרצת להצעה מסוימת הנדונה במליאה שהיא בבחינת "ציפור נפש" עבורו. במקרים כאלה, כגון במקרה דנן, אין זה נכון לראות בקריעת המסמך עבירה אתית שכן "הצעת חוק המואזין" נתפסת בציבור בוחריהם של חברי הכנסת הנקבלים כהצעה מתריסה ופוגענית. לפיכך דעת המיעוט סבורה כי במקרה זה לא ניתן לקבוע כי הופרו כללי האתיקה, ויש לדחות את הקובלנה.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.